

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 18.11.2021 r.
COM(2021) 705 final

**SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY I
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO**

**Pierwsze sprawozdanie dotyczące wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego
i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury
wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego,
zmieniająca rozporządzenie (UE) nr 1024/2012 (wersja przekształcona)**

SPRAWOZDANIE KOMISJI DLA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY I EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO

**Pierwsze sprawozdanie dotyczące wykonania dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady
2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych
niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, zmieniająca rozporządzenie
(UE) nr 1024/2012 (wersja przekształcona)**

Spis treści

1. STRESZCZENIE	2
2. WPROWADZENIE	2
3. STOSOWANIE DYREKTYWY	3
3.1. Transpozycja do prawa krajowego.....	3
3.2. Definicja „dóbr kultury” – zakres przedmiotowy (art. 2)	4
a) Ocena kategorii dóbr uznawanych za narodowe dobra kultury zgodnie z ustawodawstwem krajowym	4
b) Ocena przeprowadzana w celu ustalenia, jakie działanie można uznać za „niezgodne z prawem wyprowadzenie” dóbr kultury z terytorium państwa członkowskiego	5
3.3. Definicja „dóbr kultury” – zakres czasowy (art. 14 i 15)	6
3.4. Należyta ostrożność i staranność – zakres podmiotowy (art. 10 i art. 13)	7
3.5. Stosowanie procedury administracyjnej ustanowionej na potrzeby zwrotu dóbr kultury.....	9
a) Współpraca między właściwymi organami państwa członkowskiego.....	9
b) Współpraca administracyjna między państwami członkowskimi – korzystanie z systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI) na potrzeby współpracy administracyjnej (art. 5)	10
3.6. Wzajemna pomoc prawna i konkretne kwestie związane z kosztami roszczeń o zwrot dochodzonych na drodze sądowej (art. 6).....	12
4. WNIOSKI	13
5. ZAŁĄCZNIK	14

1. STRESZCZENIE

W niniejszym sprawozdaniu (zwanym dalej „sprawozdaniem”) przeprowadzono ocenę stosowania i skuteczności dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/60/UE z dnia 15 maja 2014 r. w sprawie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego¹, na podstawie art. 17 ust. 2 tej dyrektywy. Jest to pierwsze sprawozdanie opublikowane po wejściu wspomnianej dyrektywy w życie – wcześniej Komisja Europejska przedstawiła cztery sprawozdania dotyczące wykonania wcześniejszej dyrektywy 93/7/EWG (przekształconej dyrektywą 2014/60/UE), z których ostatnie obejmowało lata 2008–2011².

Niniejsze sprawozdanie obejmuje lata 2015–2020. Sporządzono je na podstawie danych przekazanych przez państwa członkowskie w odpowiedzi na pytania zawarte w kwestionariuszu przesłanym przez Komisję Europejską³. We wspomnianym kwestionariuszu odniesiono się do szeregu aspektów związanych z korzystaniem z ustanowionych w państwach członkowskich mechanizmów współpracy administracyjnej i sądowej w zakresie dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem oraz skuteczności tych mechanizmów. W niniejszym sprawozdaniu zawarto również informacje dotyczące korzystania z systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym („IMI”)⁴ w celu zapewnienia zgodności z przepisami dyrektywy.

Ogólnie rzecz biorąc, odpowiedzi udzielone przez państwa członkowskie wskazują, że przepisy dyrektywy wywarły pozytywny wpływ na zwiększenie świadomości wśród zainteresowanych stron na temat ochrony dóbr kultury⁵ w UE i rozwoju handlu dziełami sztuki. Z odpowiedzi państw członkowskich wynika jednak również, że istnieje możliwość usprawnienia procesu wdrażania dyrektywy, np. poprzez zacieśnienie współpracy administracyjnej i sądowej między organami państw członkowskich i propagowanie jednolitej wykładni przepisów dyrektywy.

2. WPROWADZENIE

W dyrektywie 2014/60/UE (zwanej dalej „dyrektywą”), która miała zostać przetransponowana do dnia 18 grudnia 2015 r., podjęto próbę pogodzenia podstawowej zasady swobodnego przepływu dóbr kultury z celem polegającym na objęciu narodowych dóbr kultury ochroną na jednolitym rynku.

¹ Dz.U. L 159 z 28.5.2014, s. 1.

² 4. sprawozdanie: [COM\(2013\) 310 final](#); 3. sprawozdanie: [COM\(2009\) 408 final](#); 2. sprawozdanie: [COM\(2005\) 675 final](#); 1. sprawozdanie: [COM\(2000\) 325 final](#).

³ Kwestionariusz rozesłany w ramach art. 17 ust. 1 dyrektywy.

⁴ Wartości liczbowe przedstawione w załączniku zaczerpnięto z systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI). [Strona główna – IMI-Net – Jednolity rynek UE – Komisja Europejska \(europa.eu\)](#).

⁵ Na potrzeby niniejszego sprawozdania terminy „dobro kultury” i „obiekt kultury” uznaje się za synonimy, które można stosować wymiennie. Aby jednoznacznie oddać znaczenie konkretnego przepisu dyrektywy 2014/60/UE, w sprawozdaniu zawarte będą wyłącznie odniesienia do terminu „dobra kultury”, przy czym obydwa te terminy będą wykorzystywane zamiennie w odniesieniu do pozostałych zmian.

W połączeniu z rozporządzeniem (WE) nr 116/2009 w sprawie wywozu dóbr kultury⁶ i rozporządzeniem (UE) 2019/880 w sprawie wprowadzania i przywozu dóbr kultury⁷ na mocy dyrektywy 93/7/EWG (zmienionej dyrektywą 2014/60/UE) ustanowiono ramy UE na rzecz przeciwdziałania nielegalnemu handlowi dobrami kultury w Unii Europejskiej poprzez wprowadzenie mechanizmów i procedury odzyskiwania narodowych dóbr kultury w przypadku ich niezgodnego z prawem wyprowadzenia z terytorium państwa członkowskiego. Podczas gdy celem rozporządzenia (WE) nr 116/2009 jest przeciwdziałanie niekontrolowanemu wyprowadzaniu narodowych dóbr kultury poza terytorium UE, w dyrektywie wprowadzono mechanizmy współpracy administracyjnej między organami krajowymi oraz określono przebieg postępowań przed sądami krajowymi w przedmiocie zwrotu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego. Ponadto celem rozporządzenia (UE) 2019/880 jest wprowadzenie zakazu przywozu na obszar celny Unii dóbr kultury wywiezionych niezgodnie z prawem z państw trzecich, w których dobra te powstały lub w których je odkryto, a także przyjęcie procedur w zakresie zgodnego z prawem przywozu dóbr kultury do Unii.

Zgodnie z art. 17 ust. 1 dyrektywy państwa członkowskie są zobowiązane do przekazywania Komisji swoich sprawozdań dotyczących wykonania dyrektywy. Aby usprawnić proces przekazywania tych sprawozdań, w kwietniu 2020 r. Komisja rozesała kwestionariusz dotyczący zwrotu dóbr kultury, którego treść uzgodniono z grupą ekspertów Komisji⁸. Od 27 sierpnia 2020 r. do 29 stycznia 2021 r. otrzymano odpowiedzi od 21 państw członkowskich, 2 państw EFTA⁹ i Zjednoczonego Królestwa, a następnie omówiono je na forum grupy ekspertów. Sprawozdania krajowe dotyczące wykonania dyrektywy, o których mowa w art. 17 ust. 1 i które przekazano w ramach wspomnianych powyżej odpowiedzi, stanowiły podstawę dla sporządzenia pierwszego sprawozdania oceniającego stosowanie i skuteczność dyrektywy 2014/60/UE, które Komisja jest zobowiązana przekazywać Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Europejskiemu Komitetowi Ekonomiczno-Społecznemu co pięć lat zgodnie z art. 17 ust. 2 dyrektywy.

3. STOSOWANIE DYREKTYWY

3.1. Transpozycja do prawa krajowego

Dyrektywa jest wersją przekształconą wcześniejszych dyrektyw 93/7/EWG, 96/100/WE i 2001/38/WE w sprawie zwrotu dóbr kultury. Stanowi ona, że do dnia 18 grudnia 2015 r. państwa członkowskie powinny były przyjąć środki niezbędne do zapewnienia zgodności z jej nowymi przepisami, tj. z art. 2 pkt 1, art. 5 akapit pierwszy pkt 3, art. 5 akapit drugi, art. 7 akapit trzeci, art. 8 ust. 1, art. 10 akapity pierwszy i drugi oraz art. 17 ust. 1.

Wszystkie państwa członkowskie zgłosiły krajowe środki transpozycji w odniesieniu do powyższych przepisów.

⁶ [Rozporządzenie Rady \(WE\) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury, Dz.U. L 39 z 10.2.2009, s. 1.](#)

⁷ [Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2019/880 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzania i przywozu dóbr kultury, Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 1.](#)

⁸ [Rejestr grup ekspertów Komisji i podobnych zespołów \(europa.eu\)](#), grupa ekspertów Komisji ds. zwrotu dóbr kultury (E03204).

⁹ Europejskie Stowarzyszenie Wolnego Handlu.

3.2. Definicja „dóbr kultury” – zakres przedmiotowy (art. 2)

a) Ocena kategorii dóbr uznawanych za narodowe dobra kultury zgodnie z ustawodawstwem krajowym

W wersji przekształconej dyrektywy zawarto definicję dóbr kultury, tj. „przedmiot[u], który, przed jego niezgodnym z prawem wyprowadzeniem z terytorium państwa członkowskiego lub po nim, został sklasyfikowany lub zdefiniowany przez państwo członkowskie na podstawie ustawodawstwa krajowego lub procedur administracyjnych, jako narodowe dobro kultury o wartości artystycznej, historycznej lub archeologicznej w rozumieniu art. 36 TFUE” (art. 2 pkt 1 dyrektywy). Zgodnie z motywem 9 dyrektywy zakres jej stosowania powinien zatem obejmować zbiory o znaczeniu historycznym, paleontologicznym, etnograficznym lub numizmatycznym lub o wartości naukowej, niezależnie od tego, czy stanowią one część zbiorów publicznych, innych zbiorów, czy też są pojedynczymi przedmiotami i czy pochodzą z legalnych czy też nielegalnych wykopalisk, pod warunkiem, że są one sklasyfikowane lub zdefiniowane jako narodowe dobra kultury.

Z odpowiedzi na pytania kwestionariusza udzielonych przez większość państw członkowskich wynika, że przyjęcie definicji terminu „dobro kultury” na szczęblu UE przyczyniło się do znacznej poprawy sytuacji w tym zakresie i wniosło wkład w realizację celu polegającego na wzmocnieniu ochrony dóbr kultury rozumianych jako określona kategoria dóbr. Należy jednak poprawić wzajemną interpretację krajowych definicji, aby zagwarantować, że wszystkie państwa członkowskie będą uznawały nawzajem swoje chronione dobra kultury i zapewniały ich należyłą ochronę.

Choć większość państw członkowskich, które udzieliły odpowiedzi na pytania kwestionariusza, uznała definicję „dóbr kultury” ustanowioną w art. 2 dyrektywy za zadowalającą, nie wyeliminowano jeszcze wszystkich problemów związanych z ustalaniem państwa pochodzenia przedmiotów archeologicznych zrabowanych i wyprowadzonych niezgodnie z prawem z miejsc, w których znajdowały się pierwotnie. O ile w przypadku unikalnych dóbr kultury zidentyfikowanie ich pochodzenia i państwa członkowskiego, z którego się one wywodzą, może okazać się łatwe, w przypadku innych dóbr kultury wytworzonych np. przez cywilizacje, które rozwijały się na dużym obszarze geograficznym¹⁰, lub w przypadku dóbr kultury o charakterze seryjnym (takich jak monety lub biżuteria, którą można podzielić na mniejsze elementy) może być to trudniejsze. Z uwagi na fakt, że tego rodzaju dóbr nie zgłasza się jako dóbr zaginionych lub skradzionych ze zbioru, ustalenie ich pochodzenia jest stosunkowo trudne, ponieważ albo nie zostały one nigdy zarejestrowane w katalogach muzealnych, albo uważa się je za należące do zbiorów prywatnych, które nigdy nie zostały poddane inwentaryzacji.

10 państw członkowskich zwróciło uwagę na fakt, że dyrektywa powinna mieć również zastosowanie do dóbr kultury, które zostały wywiezione z państwa członkowskiego niezgodnie z prawem, ale które nie posiadają statusu „narodowych dóbr kultury”, ponieważ niektóre sądy krajowe mają tendencję do stosowania wykładni zawężającej w odniesieniu do kategorii dóbr kultury, które mogłyby kwalifikować się do zwrotu zgodnie z przepisami dyrektywy.

¹⁰ Na przykład cywilizacje: babilońska, egipska, grecko-rzymska, arabska, bizantyjska, osmańska.

5 państw członkowskich nie zgłosiło potrzeby przyjęcia wspólnej definicji terminów takich jak definicja „dóbr kultury”, która nie będzie odnosiła się do ustawodawstwa krajowego, definicja „antyków” lub definicja „przedmiotów archeologicznych” na szczeblu europejskim.

W 3 odpowiedziach zwrócono uwagę na fakt, że preferowanym rozwiązaniem byłoby zawarcie odniesienia do zharmonizowanej definicji dóbr kultury w rozporządzeniu (WE) nr 116/2009 i rozporządzeniu (UE) 2019/880, aby uniknąć trudności wynikających z różnic w definicjach pojęć takich jak „antyki” i „przedmioty archeologiczne” ustanowionych w ustawodawstwie krajowym.

Na podstawie odpowiedzi przekazanych przez państwa członkowskie można ogólnie stwierdzić, że przepisy dyrektywy łatwo stosuje się do dóbr kultury o zwyczajowo wysokiej wartości handlowej oraz do dóbr kultury będących dziełami sztuki zarejestrowanymi w zbiorach muzealnych lub jako część innych zbiorów. Zapewnienie należytej ochrony „narodowych dóbr kultury” o mniejszej wartości handlowej, tj. artefaktów archeologicznych, z uwagi na ich niezastąpioną wartość z punktu widzenia historii kultury wiązałoby się z koniecznością podjęcia dodatkowych starań.

b) Ocena przeprowadzana w celu ustalenia, jakie działanie można uznać za „niezgodne z prawem wyprowadzenie” dóbr kultury z terytorium państwa członkowskiego

Przewidziany w dyrektywie obowiązek zwrotu ma zastosowanie wyłącznie do dóbr kultury, które wyprowadzono z terytorium państwa członkowskiego niezgodnie z prawem. Zgodnie z art. 2 pkt 2 dyrektywy termin „wyprowadzone niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego” oznacza: „a) wyprowadzone z terytorium państwa członkowskiego z naruszeniem jego przepisów dotyczących ochrony narodowych dóbr kultury lub z naruszeniem rozporządzenia (WE) nr 116/2009; lub b) niezwrócone, przed upływem okresu zgodnego z prawem czasowego wyprowadzenia, lub każde naruszenie innego warunku takiego czasowego wyprowadzenia”. W niemal wszystkich odpowiedziach potwierdzono jednak, że organy krajowe państw członkowskich napotykają trudności z prowadzeniem badań i wdrażaniem rozwiązań w kontekście weryfikacji środków służących zapewnieniu ochrony narodowych dóbr kultury przewidzianych w ustawodawstwie innych państw członkowskich.

Trudności te sprawiają, że dobra kultury, które zostały wyprowadzone niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego (w rozumieniu dyrektywy), można byłoby uznać za będące przedmiotem zgodnej z prawem wymiany handlowej w innym państwie członkowskim, gdyby w przepisach krajowych nie ustanowiono w tym celu wymogu dotyczącego ich pochodzenia¹¹. W art. 10 dyrektywy w jego aktualnym brzmieniu nie odniesiono się do tych trudności – termin „pochodzenie” pojawia się w nim wyłącznie w odniesieniu do prawa posiadacza do odszkodowania. W miarę rozwoju sektora handlu online wzrasta również poziom niepewności co do zgodnego z prawem pochodzenia dóbr kultury na jednolitym rynku, co stanowi barierę dla zrównoważonego wzrostu na rynku dzieł sztuki w UE.

¹¹ W tym miejscu należy dokonać rozróżnienia między „pochodzeniem” a „miejscem pochodzenia”. „Miejsce pochodzenia” oznacza miejsce, z którego pochodzi dany przedmiot. „Pochodzenie” uznaje się za termin odnoszący się do chronologii własności, pieczy lub lokalizacji dobra kultury. W kontekście aktualnie obowiązujących przepisów UE może on również oznaczać informacje na temat aspektów formalnych, które mogłyby okazać się przydatne przy próbie zidentyfikowania danego przedmiotu, tj. informacje dotyczące historycznych pierwowzorów, dawnych właścicieli/dzierżycieli, bibliografii.

Ponadto w żadnym ze sprawozdań dotyczących wykonania dyrektywy przekazanych przez państwa członkowskie nie zakwestionowano konieczności ustanowienia obowiązku dochowania należytej staranności przez pośredników w handlu dziełami sztuki na szczeblu UE. Co najmniej 8 państw członkowskich przyjęło już szczegółowe przepisy dotyczące obowiązku dochowania należytej staranności przez pośredników w handlu dziełami sztuki i antykami oraz ustanowiło obowiązkowe wymogi w zakresie dochowania należytej staranności przy wprowadzaniu dóbr kultury do obrotu. 4 państwa członkowskie uważają, że wprowadzenie obowiązkowych norm w zakresie dochowania należytej staranności przez podmioty zajmujące się handlem dziełami sztuki na szczeblu UE przyczyniłoby się do zwiększenia przejrzystości i zapewnienia równych warunków działania na rynku dzieł sztuki, o ile wspomniane normy opierałyby się na najbardziej rygorystycznych obowiązujących wymogach, aby nie dopuścić do obniżenia poziomu ochrony, jaki udało się już zapewnić w ustawodawstwie krajowym. 13 państw członkowskich zwróciło również uwagę na fakt, że elementem o kluczowym znaczeniu dla zapewnienia dochowywania należytej staranności przez specjalistów działających na rynku dzieł sztuki i przestrzegania przez nich unijnego kodeksu etyki będzie monitorowanie stosowania tego kodeksu oraz nakładanie określonych sankcji w przypadku naruszenia jego przepisów.

Biorąc te aspekty pod uwagę, w sprawozdaniu z badania poświęconego niezgodnemu z prawem handlowi dobrami kultury w Europie¹² opublikowanym przez Komisję Europejską w 2019 r. zawarto szczegółową analizę zaleceń dotyczących udoskonalenia badań w obszarze pochodzenia tych dóbr oraz dochowywania należytej staranności przez pośredników w handlu dziełami sztuki, a także propagowania zgodnego z prawem, odpowiedzialnego i etycznego handlu dobrami kultury rozumianymi jako szczególna kategoria dóbr¹³. Wyniki badania, które przedstawiono członkom grupy ekspertów ds. dyrektywy w październiku 2019 r., spotkały się z pozytywnym przyjęciem ze strony delegatów państw członkowskich.

3.3. Definicja „dóbr kultury” – zakres czasowy (art. 14 i 15)

Dyrektywę stosuje się do dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem z terytorium państwa członkowskiego, poczynwszy od dnia 1 stycznia 1993 r. (art. 14).

W art. 15 ust. 2 państwom członkowskim zapewniono możliwość rozszerzenia zakresu czasowego dyrektywy na wnioski o zwrot dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem złożone przed tą datą bez konieczności potwierdzenia naruszenia ogólnej zasady pewności prawa. Jak dotąd, zaledwie 3 państwa członkowskie przewidziały w swoim ustawodawstwie możliwość przedłużenia tego zakresu czasowego, przy czym w krajowych przepisach procesowych obowiązujących w 2 z nich nie ustanowiono żadnego ograniczenia czasowego w tym zakresie, natomiast w przepisach obowiązujących w jednym państwie najwcześniejszym terminem złożenia takich wniosków jest 1 stycznia 1960 r. W szczególnym przypadku dotyczącym państwa członkowskiego, które odzyskało swoją państwowość w 1990 r.,

¹² [Nie zgodny z prawem handel dobrami kultury w Europie](#), sprawozdanie końcowe, Komisja Europejska, Dyrekcja Generalna ds. Edukacji, Młodzieży, Sportu i Kultury.

¹³ W badaniu rozwinęto również kwestię wspólnego zrozumienia możliwego do przyjęcia pochodzenia, aby zidentyfikować najlepsze praktyki w zakresie analizowania pochodzenia dobra będącego przedmiotem wymiany handlowej i zwiększyć przejrzystość handlu dziełami sztuki w UE poprzez nałożenie na specjalistów w tej dziedzinie obowiązku dochowywania należytej staranności jako jednego z warunków wykonywania przez nich zawodu.

rozważa się możliwość wydłużenia okresu obowiązywania wymogu zwrotu dóbr kultury poza zakres czasowy dyrektywy w określonych sytuacjach, ale bez nakładania tego wymogu w odniesieniu do okresu poprzedzającego istnienie tego państwa.

Ponadto jedno państwo członkowskie opowiada się za przyjęciem na szczeblu UE przepisu ogólnego skreślającego odniesienie do 1993 r. jako daty granicznej, w szczególności jeżeli chodzi o przedmioty archeologiczne pochodzące z nielegalnych wykopalisk, które wywieziono niezgodnie z prawem¹⁴.

Jeżeli chodzi o pozostałe 19 odpowiedzi, państwa członkowskie wskazały, że nie planują rozszerzenia zakresu czasowego dyrektywy, zwracając jednocześnie uwagę na fakt, że wobec braku przepisu dotyczącego wzajemności jednostronne rozszerzenie zakresu materialnego i czasowego dyrektywy przez państwo członkowskie wyłącznie w celu zapewnienia określonych korzyści pozostałym państwom członkowskim nie byłoby odpowiednim rozwiązaniem. W tym kontekście można co najwyżej rozważyć możliwość stosowania odstępstw w poszczególnych przypadkach, biorąc również pod uwagę postanowienia konwencji międzynarodowych¹⁵, które zapewniają odpowiednie ramy dla działań w tym obszarze. Główną przeszkodą utrudniającą ogólne rozszerzenie zakresu czasowego obowiązku zwrotu dóbr kultury jest konstytucyjny zakaz działania prawa wstecz.

Część państw członkowskich potwierdziła, że podejmuje starania na rzecz wypracowania wspólnie uzgodnionego rozwiązania we wszystkich przypadkach, w których dowód świadczący o niezgodnym z prawem wyprowadzeniu dostarczono jeszcze przed datą graniczną.

Główną przeszkodą, jaką państwa członkowskie napotykają w związku z zakresem czasowym dyrektywy, jest kwestia ciężaru dowodu w kwestii wykazania czasu wyprowadzenia. Zgodnie z aktualnym brzmieniem dyrektywy ciężar dowodu spoczywa na wnioskującym państwie członkowskim. Wystąpienie z roszczeniem o zwrot w przedmiotu wydobytego w ramach wykopalisk lub zrabowanego przedmiotu okazuje się często utrudnione właśnie z uwagi na fakt, że państwo wnioskujące nie jest w stanie przedstawić żadnego dowodu potwierdzającego termin, w jakim przedmiot ten został wydobyty lub wywieziony z jego terytorium. W większości odpowiedzi ustanowienie jednolitych norm proceduralnych uznano za odpowiednie rozwiązanie umożliwiające przezwyciężenie aktualnych trudności związanych z ciężarem dowodu i objęcie dóbr kultury we wszystkich państwach członkowskich równoważnym poziomem ochrony.

3.4. Należyta ostrożność i staranność – zakres podmiotowy (art. 10 i art. 13)

Zgodnie z art. 13 dyrektywy własność zwracanego dobra jest regulowana przez prawodawstwo wnioskującego państwa członkowskiego.

Mechanizmy przewidziane w dyrektywie mogą być stosowane wyłącznie przez organy publiczne wnioskującego państwa członkowskiego. Zgodnie z art. 345 TFUE¹⁶ przepisy dyrektywy nie regulują kwestii związanych z systemem własności obowiązującym w państwach członkowskich. Przekłada się to bezpośrednio na fakt, że prywatni właściciele narodowego dobra kultury wyprowadzonego niezgodnie

¹⁴ Wspomniane państwo członkowskie powołało się na brak możliwości przedstawienia dowodów świadczących o tym, że do niezgodnego z prawem wywozu doszło po 1993 r., z uwagi na fakt, że przedmioty pochodzą z nielegalnych wykopalisk.

¹⁵ Np. Konwencja haska z 1954 r. o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego.

¹⁶ Art. 345 TFUE stanowi: „Traktaty nie przesądzają w niczym zasad prawa własności w państwach członkowskich”.

z prawem z terytorium państwa członkowskiego nie są w stanie wykonywać praw przewidzianych w dyrektywie, tj. nie mogą wszcząć postępowania mającego na celu doprowadzenie do zwrotu takiego dobra.

W przepisach dyrektywy nie wykluczono jednak możliwości wszczęcia przez właściciela skradzionego przedmiotu postępowania cywilnego lub karnego zgodnie z prawem krajowym. W tym zakresie przepisy dyrektywy uzupełniają przepisy art. 7 pkt 4 rozporządzenia (UE) nr 1215/2012¹⁷ (rozporządzenie Bruksela Ia), w którym przyjęto zasadę dotyczącą jurysdykcji, zgodnie z którą sądy właściwe do rozpoznawania powództw cywilnych w przedmiocie zwrotu dobra kultury w rozumieniu dyrektywy na podstawie prawa własności uznaje się sądy właściwe dla miejsca, w którym znajduje się takie dobro kultury.

Ponadto, ponieważ głównym celem dyrektywy jest doprowadzenie do fizycznego zwrotu wyprowadzonego niezgodnie z prawem dobra kultury¹⁸, w jej art. 10 ustanowiono jednolitą zasadę dotyczącą ciężaru dowodu w kwestii należytej ostrożności i staranności, aby nie dopuścić do „turystyki sądowej” ze strony podmiotów prowadzących nielegalny handel dobrami kultury oraz aby obniżyć koszty zwrotu dobra kultury, jakie zobowiązane jest ponieść wnioskujące państwo członkowskie. Dzięki przyjęciu tej nowej zasady posiadacz dobra kultury, który nie jest w stanie wykazać, że zachował należyłą ostrożność i staranność, nie będzie uprawniony do otrzymania odszkodowania w przypadku zwrócenia tego dobra. Konwencja UNIDROIT¹⁹ stanowiła źródło inspiracji przy sporządzaniu niewyczerpującego wykazu kryteriów służących ustaleniu, czy zachowano należyłą ostrożność i staranność – w chwili wdrażania dyrektywy kryteria te były już uwzględnione w ustawodawstwie wszystkich państw członkowskich.

12 państw członkowskich wskazało, że przed ich sądami krajowymi nie wszczęto jeszcze żadnych postępowań w tym zakresie, a zatem nie miały okazji dokonać wykładni pojęcia należytej staranności. Ponadto 3 państwa członkowskie wyraźnie zwróciły uwagę na rozbieżności w wykładni tego pojęcia wynikające z faktu, że przepisy dotyczące okoliczności nabycia dobra pozostawiają pewne pole do interpretacji, która będzie różniła się w poszczególnych państwach członkowskich w zależności od rodzaju dóbr kultury, a także możliwości prowadzenia badań i współpracy między poszczególnymi organami.

Ponieważ na tym etapie brak jest wystarczających informacji dotyczących wykładni tego pojęcia w państwach członkowskich, kwestię tę należy poddać bardziej wnikliwej analizie zgodnie z odpowiednimi przepisami dyrektywy.

¹⁷ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych, Dz.U. L 351 z 20.12.2012, s. 1.

¹⁸ W art. 2 pkt 5 dyrektywy termin „zwrot” zdefiniowano jako „fizyczny zwrot dobra kultury na terytorium wnioskującego państwa członkowskiego”.

¹⁹ [Konwencja dotycząca skradzionych lub nielegalnie wywiezionych dóbr kultury](#) z dnia 24 czerwca 1995 r.

3.5. Stosowanie procedury administracyjnej ustanowionej na potrzeby zwrotu dóbr kultury

a) Współpraca między właściwymi organami państwa członkowskiego

W proces identyfikowania dóbr kultury, przeszukiwania archiwów, nawiązywania kontaktów, składania wniosków o zajęcie dobra kultury lub prowadzenia mediacji na szczeblu krajowym zaangażowane są różne podmioty. 20 państw członkowskich zgłosiło, że współpraca między tymi podmiotami lub organami przebiega sprawnie i że wspomniane podmioty i organy regularnie wymieniają się informacjami.

W odpowiedziach większości państw członkowskich zwracano uwagę na znaczenie współpracy między siłami policyjnymi a Ministerstwami Spraw Wewnętrznych na szczeblu krajowym i międzynarodowym. Ma to szczególnie istotne znaczenie dla opracowania kompleksowego obrazu sytuacji w zakresie nielegalnego handlu dobrami kultury na jednolitym rynku. We wszystkich odpowiedziach podkreślano znaczenie porównywalnych danych na temat dóbr kultury w kontekście sieci społecznościowych²⁰ i przestępczości zorganizowanej, w tym zwalczania zjawiska nielegalnego handlu dobrami kultury za pośrednictwem ciemnej sieci²¹.

Kilka państw członkowskich zwróciło uwagę na fakt, że niedawne zaostrzenie przepisów UE dotyczących kontroli celnych przeprowadzanych w odniesieniu do dóbr kultury²² w istotny sposób sprzyja współpracy między organami celnymi a Ministerstwami Kultury. Może to wiązać się również z korzyściami w kontekście stosowania dyrektywy.

Ponadto w związku z procesem zwracania dóbr kultury do ich państw pochodzenia realizuje się wspólne operacje komunikacyjne, w szczególności w kontekście procedur wszczynanych w rezultacie zajęcia towarów przez służby celne we współpracy z policją, organami ds. kultury i podmiotami odpowiedzialnymi za sprawy zagraniczne.

Operacje te należy uznać za element sprzyjający wdrażaniu dyrektywy i przyczyniający się do osiągnięcia priorytetów strategicznych w dziedzinie współpracy policyjnej i sądowej.

W lipcu 2020 r. Komisja przyjęła „Strategię w zakresie unii bezpieczeństwa na lata 2020–2025”²³, w której przedstawiła dalsze działania na rzecz zwalczania przestępczości zorganizowanej, w tym nielegalnego handlu dobrami kultury²⁴. Komisja zobowiązała się do zbadania możliwości potencjalnego zwiększenia identyfikowalności dóbr kultury w internecie i poza nim.

20 Sieci społecznościowe skupione wokół dóbr kultury często wykorzystują strony internetowe i aplikacje internetowe takie jak Facebook, MySpace, Twitter i LinkedIn.

21 Ciemna sieć (darknet) to część internetu niedostępna dla użytkowników korzystających z wyszukiwarek internetowych w jasnej sieci. Jest ona anonimowym internetem, w którym użytkownicy mogą zachować prywatność, kupując jednocześnie towary, których nie można uzyskać za pośrednictwem tradycyjnych kanałów sprzedaży. Aby zamawiać towary – w tym również dobra kultury – w ciemnej sieci, użytkownicy muszą posługiwać się kryptowalutą.

22 [Rozporządzenie Rady \(WE\) nr 116/2009 z dnia 18 grudnia 2008 r. w sprawie wywozu dóbr kultury, Dz.U. L 39 z 10.2.2009, s. 1](#), i [rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady \(UE\) 2019/880 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wprowadzania i przywozu dóbr kultury, Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 1](#).

23 [Strategia w zakresie unii bezpieczeństwa \(europa.eu\)](#).

24 [COM\(2020\) 605](#)

W unijnej strategii zwalczania przestępczości zorganizowanej²⁵ przyjętej w dniu 14 kwietnia 2021 r. stwierdzono, że Komisja będzie nadal wspierać budowanie zdolności ekspertów w dziedzinie dziedzictwa kulturowego oraz ich współpracę strukturalną z organami ścigania. Ponadto Komisja zbada inne niezbędne działania pozwalające przeciwdziałać temu zjawisku. Komisja przedstawi w tym celu w 2022 r. Plan działania dotyczący zwalczania nielegalnego handlu dobrami kultury.

b) Współpraca administracyjna między państwami członkowskimi – korzystanie z systemu wymiany informacji na rynku wewnętrznym (IMI) na potrzeby współpracy administracyjnej (art. 5)

W dyrektywie wprowadzono rozwiązania w zakresie współpracy administracyjnej między właściwymi organami wyznaczonymi przez państwa członkowskie²⁶. Wspomniana współpraca obejmuje w szczególności ustalenie miejsca, w którym znajdują się dobra kultury, na żądanie państwa wnioskującego, zgłoszenie odkrycia dóbr kultury na terytorium państwa członkowskiego, zweryfikowanie przez wnioskujące państwo członkowskie charakteru dobra kultury znajdującego się na terytorium państwa członkowskiego, do którego wniosek jest kierowany, przyjęcie wszystkich środków niezbędnych do zabezpieczenia materialnego dobra kultury oraz przyjęcie środków tymczasowych mających na celu niedopuszczenie do sytuacji, w której dobro kultury będzie znajdowało się poza zakresem procedur zwrotu.

Współpraca, o której mowa w art. 5 pkt 6 dyrektywy, może obejmować mediację dyplomatyczną, sprzyjanie ugodowemu rozstrzygnięciu sporów i propagowanie zawierania ugód, i może przyczynić się do: (i) nieobowiązkowej, przedsądowej mediacji/współpracy administracyjnej mającej na celu wypracowanie ugodowego rozwiązania, (ii) usprawnienia korzystania z alternatywnych metod rozstrzygnięcia sporów oraz (iii) ułatwienia przeprowadzania postępowania arbitrażowego. Mimo że prowadzenie przez zainteresowane strony współpracy, o której wspomniały właściwe organy i o której jest mowa w art. 5 pkt 6 dyrektywy, przed wszczęciem postępowania sądowego nie jest obowiązkowe we wszystkich państwach członkowskich, taką współpracę postrzega się jako pożądaną metodę wspólnego podejmowania działań.

Jeżeli chodzi o organy publiczne, nadal istnieje możliwość usprawnienia współpracy między organami na szczeblu UE, w szczególności w przypadku konieczności udostępniania i przetwarzania istniejących informacji w odpowiedni sposób. Komisja ustanowiła specjalny moduł systemu IMI działający od 2016 r. na potrzeby wymiany informacji dotyczących zwrotu dóbr kultury objętych zakresem obowiązywania dyrektywy. Moduł ten stanowi robocze narzędzie informatyczne opracowane z myślą o organach centralnych w państwach członkowskich odpowiedzialnych za wdrażanie dyrektywy, którego celem jest również usprawnienie współpracy między właściwymi organami w państwach członkowskich.

Jak dotąd, 164 organy zarejestrowały się w systemie IMI i dysponują dostępem do tego systemu²⁷ – liczba ta obejmuje krajowych koordynatorów IMI. Niektóre organy w państwach członkowskich ustanowiono wyłącznie na potrzeby dwustronnej wymiany informacji (tj. na potrzeby sytuacji, w której odpowiedni organ uzyskuje informacje na temat obecności dobra kultury na terytorium danego państwa

²⁵ [COM\(2021\) 170 final](#).

²⁶ [Wykaz tych organów opublikowano w Dz.U. C 134](#) z 28.4.2017, s. 4.

²⁷ Dalsze dane pochodzące z przekazanych przez państwa członkowskie powiadomień i wymiany informacji na temat dóbr kultury przedstawiono w załączniku.

członkowskiego i zwraca się o zwrot tego dobra do wyrażnie zidentyfikowanego państwa, kierując się uzasadnionym domniemaniem, że dobro, które wyprowadzono niezgodnie z prawem, znajduje się w tym państwie, i zwracając się o potwierdzenie jego lokalizacji w celu umożliwienia jego odzyskania).

Uznaje się, że system IMI stanowi potencjalnie dobrą próbę rejestracji informacji na temat dóbr wyprowadzonych niezgodnie z prawem, prowadzonej w sposób jednolity w UE oraz informowania organów krajowych w UE. Organy krajowe potwierdziły, że system IMI ułatwia współpracę między organami państw członkowskich, gdyż jest wykorzystywany do wstępnego nawiązania kontaktu, oraz że jest to kluczowe narzędzie służące do udoskonalania przetwarzania danych, przekazywania wytycznych, omawiania różnych kwestii i identyfikacji problemów w zakresie wymiany powiadomień i informacji za pomocą systemu IMI.

Z danych dotyczących korzystania z systemu IMI (przedstawionych w załączniku) można wywnioskować, że państwa członkowskie w ograniczonym stopniu wymieniały się informacjami na temat dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem.

W latach 2016–2020 w tym celu przesłano 304 powiadomienia, przy czym liczba takich powiadomień była znikoma w latach 2018 i 2020 (mniej niż 5), a państwa członkowskie wykazywały zróżnicowany poziom aktywności. Ta forma powiadomień w systemie IMI dotyczyła w szczególności następujących kategorii dóbr kultury: „obrazy, malarstwo i ikony” (zwłaszcza ikony – 116 z 178 powiadomień), a następnie „przedmioty archeologiczne” – 55 powiadomień. W tym samym okresie liczba powiadomień dotyczących innych kategorii dóbr kultury, takich jak naczynia, akwarele, posążki, monety i książki, średnio wyniosła mniej niż 10.

W tym samym okresie w systemie IMI zarejestrowano również 65 wniosków dotyczących poszukiwania dobra kultury wyprowadzonego niezgodnie z prawem i ustalenia tożsamości posiadacza lub dzierżyciela. Zmiany w ujęciu rocznym wskazują na spadek liczby tego rodzaju powiadomień w latach 2016–2018 z 14 przypadków do mniej niż 5 oraz wzrost w latach 2019 i 2020 (odpowiednio 20 i 19 otrzymanych powiadomień). Ten sam rodzaj powiadomień najczęściej dotyczył następujących kategorii: „oryginalne rzeźby lub posągi oraz kopie wyprodukowane według tego samego procesu co oryginał” oraz „obrazy, malarstwo, ikony wykonane w całości ręcznie”.

Liczba powiadomień o odnalezieniu dóbr kultury wyprowadzonych niezgodnie z prawem gwałtownie spadła od roku 2017 (19 powiadomień) do roku 2019 (3 powiadomienia), a następnie gwałtownie wzrosła w 2020 r. (15 powiadomień). Ta znaczna liczba powiadomień tego typu dotyczyła „dóbr o wartości numizmatycznej” (12 powiadomień), a następnie „monet” (8 powiadomień), ikon (5 powiadomień) i rzeźb (5 powiadomień).

Od 2016 r. w systemie IMI zarejestrowano zaledwie 5 powiadomień do celów wniesienia roszczenia o zwrot.

19 państw członkowskich zasadniczo odnotowało, że warto rozważyć dalsze udoskonalenie systemu IMI, aby ułatwić jego obsługę. Ponadto wydaje się, że w niektórych wersjach językowych występują pewne problemy terminologiczne, które wymagają nieznacznych modyfikacji. Aby rozwiązać te problemy, Komisja przygotowuje specjalny podręcznik użytkownika.

Państwa członkowskie zgłosiły również problemy związane z terminami zamykania powiadomień w przypadkach, w których dochodzenia nadal trwają. W tym zakresie państwa członkowskie podkreśliły,

że ważne jest, aby wszystkie powiązane organy czynnie monitorowały i stosowały ten system. Ponadto im wnioski przesyłane w systemie IMI są bardziej ukierunkowane, tym większa jest szansa na uzyskanie pomocnej odpowiedzi. Lepiej ukierunkowane wnioski pozwolą również zmniejszyć znaczną liczbę komunikatów automatycznie generowanych przez system.

Ponadto w przypadkach, w których dobro kultury zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem, a następnie udało się je znaleźć, państwa członkowskie dążyły do jego odzyskania na różne sposoby, najczęściej w drodze postępowania sądowego, a nie za pomocą wniosku w systemie IMI. Niemniej jednak nie kwestionuje się wartości dodanej wnoszonej przez system IMI, jako że w ramach postępowania sądowego urzędową wymianę informacji za pośrednictwem systemu IMI traktuje się jako dowód formalny.

3.6. Wzajemna pomoc prawna i konkretne kwestie związane z kosztami roszczeń o zwrot dochodzonych na drodze sądowej (art. 6)

W art. 6 dyrektywy przewidziano wniesienie roszczenia o zwrot i warunki kierowania do sądu takich spraw. Takie roszczenie o zwrot wnosi państwo członkowskie, z którego terytorium dobro kultury zostało wyprowadzone niezgodnie z prawem (zwane również „wnioskującym państwem członkowskich”), przed właściwym sądem w państwie członkowskim, na którego terytorium znajduje się dobro kultury (zwane również „państwem członkowskim, do którego wniosek jest kierowany”). Właściwy sąd nakazuje zwrot dobra kultury, jeżeli stwierdzi, że jest to dobro kultury i że zostało ono wyprowadzone niezgodnie z prawem²⁸. Ponadto w dyrektywie określono również terminy na wniesienie roszczenia o zwrot oraz rozwiązania w zakresie przyznania posiadaczowi odszkodowania w przypadku odzyskania dobra kultury²⁹.

Zasadniczo z odpowiedzi państw członkowskich wynika, że zasady dotyczące zwrotu w drodze postępowania sądowego, określone w dyrektywie, są odpowiednie. Tylko jedno państwo członkowskie stwierdziło, że przepisy określone w art. 6 są niewystarczające.

Od czasu wejścia w życie dyrektywy sądy krajowe wszczęły zaledwie dwa postępowania sądowe dotyczące zwrotu dóbr kultury. Głównymi przeszkodami mogą być: złożoność i wysokie koszty postępowania sądowego³⁰, konieczność poniesienia kosztów magazynowania, transportu

²⁸ W tym zakresie w art. 28 ust. 4 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty (Dz.U. L 303 z 28.11.2018, s. 1) wyjaśniono, że państwo wykonujące nie jest zobowiązane do sprzedaży ani zwrotu objętych nakazem konfiskaty określonych składników mienia, które są dobrami kultury, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 dyrektywy 2014/60/UE.

²⁹ Termin wniesienia roszczenia o zwrot wynosi 3 lata od chwili, kiedy wnioskujące państwo członkowskie uzyskało informacje o miejscu, w którym znajduje się dobro kultury, oraz o tożsamości jego posiadacza lub dzierżyciela. W przypadku przedmiotów stanowiących część zbiorów publicznych oraz przedmiotów znajdujących się w zasobach instytucji kościelnych lub innych instytucji religijnych w państwach członkowskich i objętych szczególnymi rozwiązaniami ochronnymi termin na wniesienie roszczenia o zwrot wynosi 75 lat (art. 8 dyrektywy).

³⁰ Z procedurą mogą wiązać się szczególnie wysokie koszty, gdyż koszt odszkodowania zostaje dodany do wysokiego kosztu postępowania, np. wynagrodzenie adwokata lub radcy prawnego. Może to skutkować

i ubezpieczenia oraz ciężar udowodnienia niezgodnego z prawem wywozu po dniu 1 stycznia 1993 r. W jednym konkretnym przypadku wskazano, że wszczęcie postępowania sądowego na podstawie dyrektywy było niemożliwe, gdyż dobro kultury wyprowadzone niezgodnie z prawem zostało wywieźć do państwa trzeciego, a zatem nie znajdowało się już na terytorium UE w czasie, w którym wnioskujące państwo członkowskie było w stanie uruchomić mechanizm zwrotu na podstawie dyrektywy.

Składając sprawozdanie po 5 latach stosowania dyrektywy, organy krajowe wezwały do udzielania szczególnej pomocy prawnej w sytuacji, w której muszą wszcząć postępowanie sądowe przed sądami innych państw członkowskich, a także do dzielenia kosztów związanych ze szczególnymi rozwiązaniami w zakresie zabezpieczenia i transportu danego dobra kultury.

W tym kontekście 4 państwa członkowskie zaproponowały utworzenie sieci wzajemnej pomocy prawnej między państwami członkowskimi zgodnie z art. 6 dyrektywy i powołanie prokuratora europejskiego występującego w interesie wnioskującego państwa członkowskiego.

4. WNIOSKI

Wydaje się, że dyrektywa ma istotne znaczenie. Państwa członkowskie wskazały pozytywny wpływ na zwiększenie świadomości wśród zainteresowanych stron na temat ochrony dóbr kultury w UE i rozwoju handlu dziełami sztuki.

Zidentyfikowano następujące aspekty, w przypadku których stosowanie dyrektywy można udoskonalić:

- rozwiązania techniczne ułatwiające i usprawniające stosowanie systemu IMI do celów dyrektywy;
- promowanie wzajemnej pomocy prawnej między państwami członkowskimi zgodnie z art. 6 na potrzeby udzielania pomocy wnioskującemu państwu członkowskiemu wszczynającemu postępowanie sądowe przed sądami innych państw członkowskich;
- promowanie jednakowego rozumienia i stosowania przepisów dyrektywy poprzez propagowanie wymiany najlepszych praktyk oraz wspólnej interpretacji staranności ze strony zawodowych handlarzy dziełami sztuki oraz badania pochodzenia dóbr kultury objętych zakresem stosowania dyrektywy.

W świetle tego sprawozdania Komisja będzie w dalszym ciągu monitorować wdrażanie dyrektywy oraz będzie szukać sposobów na zwiększenie jej skuteczności, we współpracy z państwami członkowskimi.

Komisja zwraca się do Rady, Parlamentu Europejskiego i Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego o zapoznanie się z niniejszym sprawozdaniem.

faktycznym ograniczeniem zamiaru wszczęcia tej procedury w przypadku dóbr o znacznej wartości finansowej, na które państwa członkowskie są gotowe przeznaczyć znaczne środki finansowe.

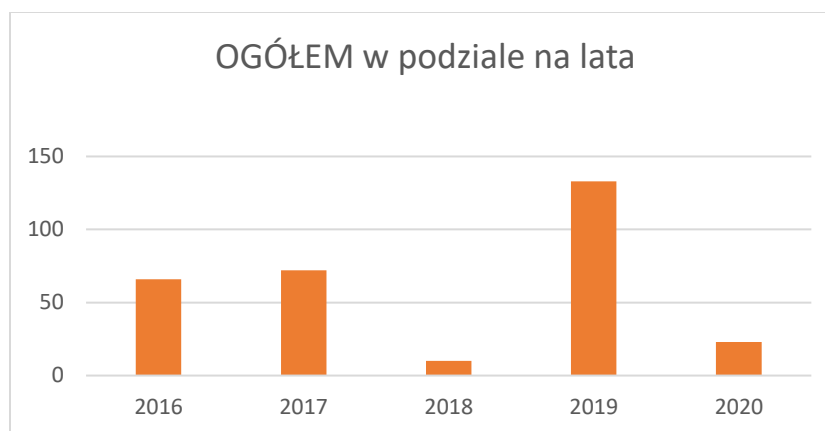
5. ZAŁĄCZNIK

SYSTEM WYMIANY INFORMACJI NA RYNKU WEWNĘTRZNYM (SYSTEM IMI) – DANE POCHODZĄCE Z PRZEKAZANYCH PRZEZ PAŃSTWA CZŁONKOWSKIE POWIADOMIEŃ I WYMIANY INFORMACJI NA TEMAT DÓBR KULTURY (CO)

i. Powiadomienie o dobru kultury wyprowadzonym niezgodnie z prawem

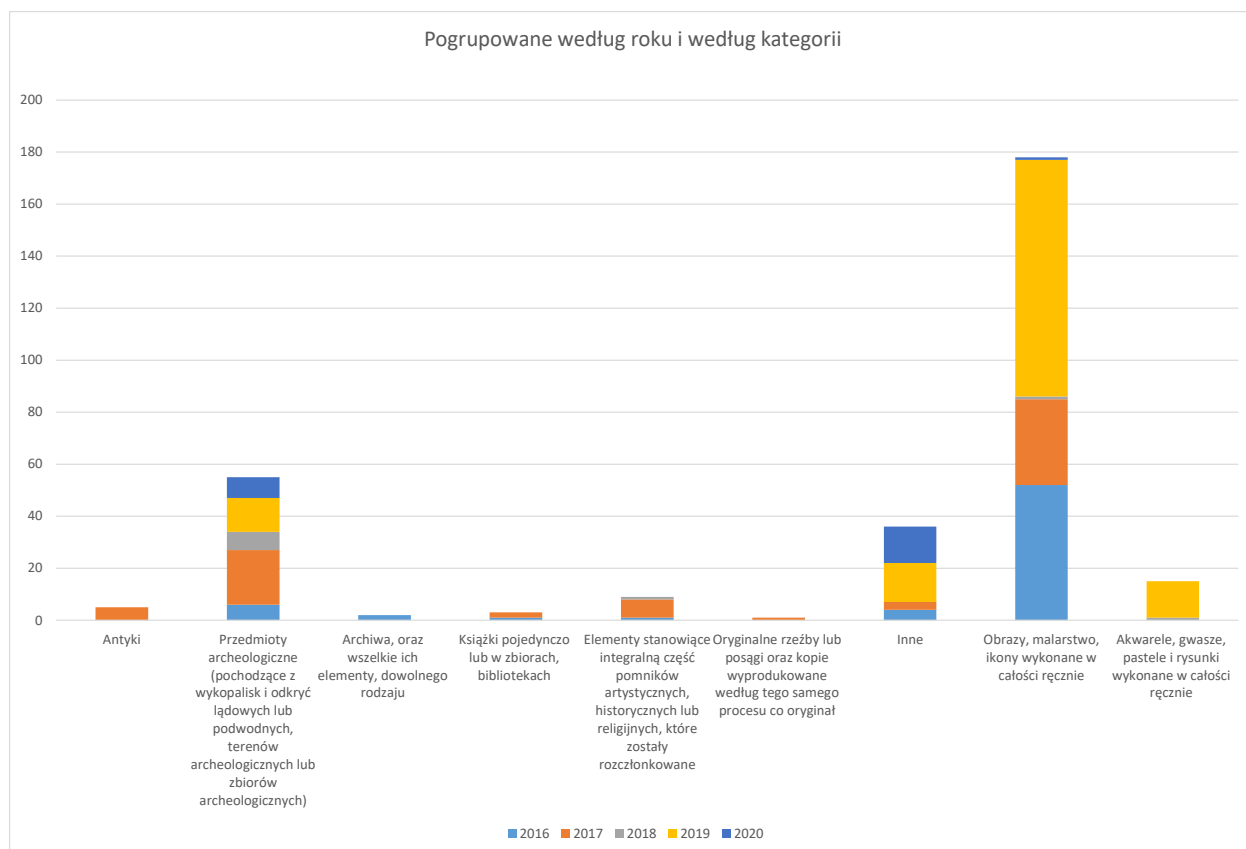
W latach 2016–2020 przedstawiono 310 powiadomień dotyczących dóbr kultury (CO-F1) – 304, nie licząc powiadomień wycofanych³¹.

CO-F1 – Ostatnia lokalizacja przed wyprowadzeniem niezgodnym z prawem

Liczba przypadków w latach 2016 i 2017 była podobna (około 60–70), po czym dwukrotnie spadła w roku 2018 i 2020 (mniej niż 5), a w roku 2019 osiągnęła wartość szczytową (> 125).

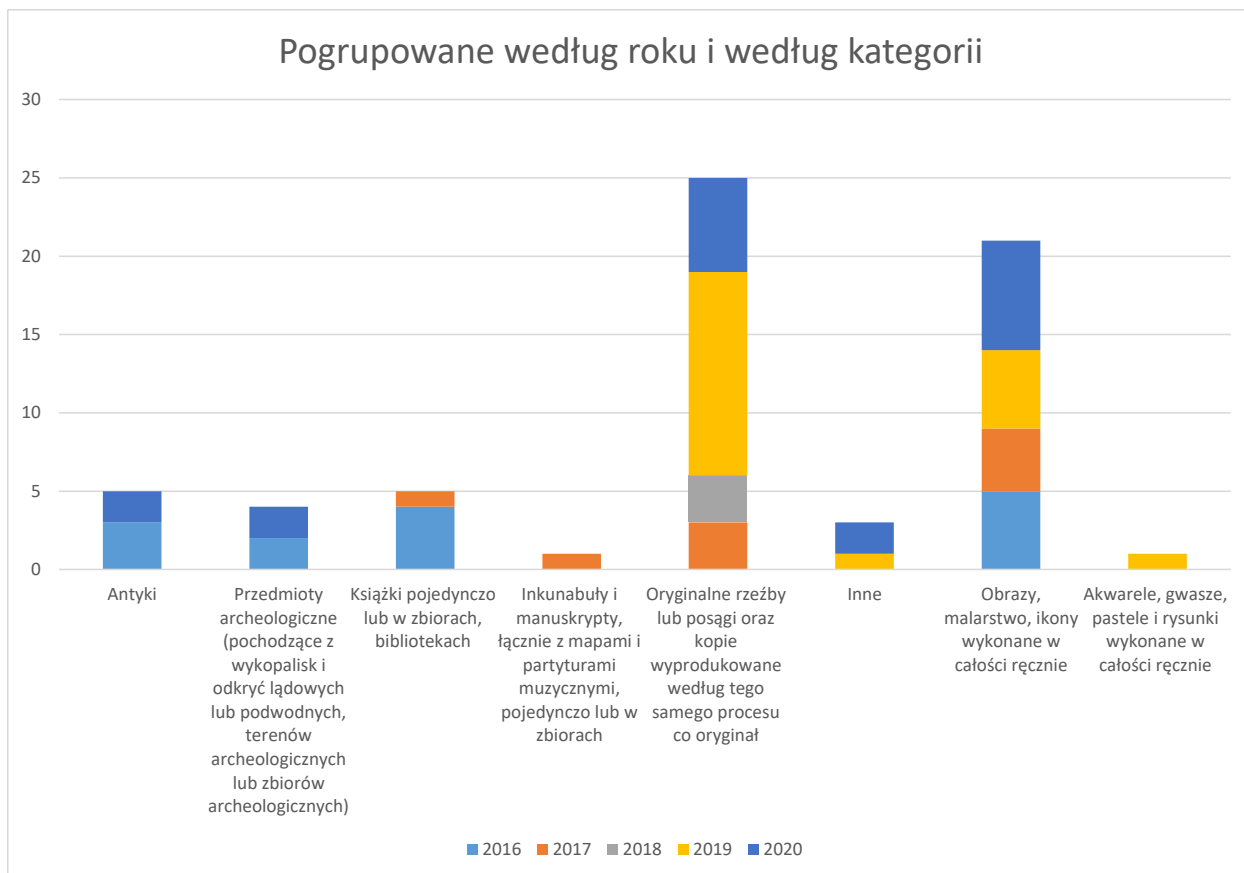
³¹ Powiadomienie przekazywane były zawsze od X do X (to samo państwo).

Większość powiadomień w systemie IMI dotyczyła następujących kategorii dóbr kultury: „obrazy, malarstwo, iконы wykonane w całości ręcznie [...]” (178) oraz „przedmioty archeologiczne (pochodzące z wykopalisk i odkryć lądowych lub podwodnych, terenów archeologicznych lub zbiorów archeologicznych)” (55).

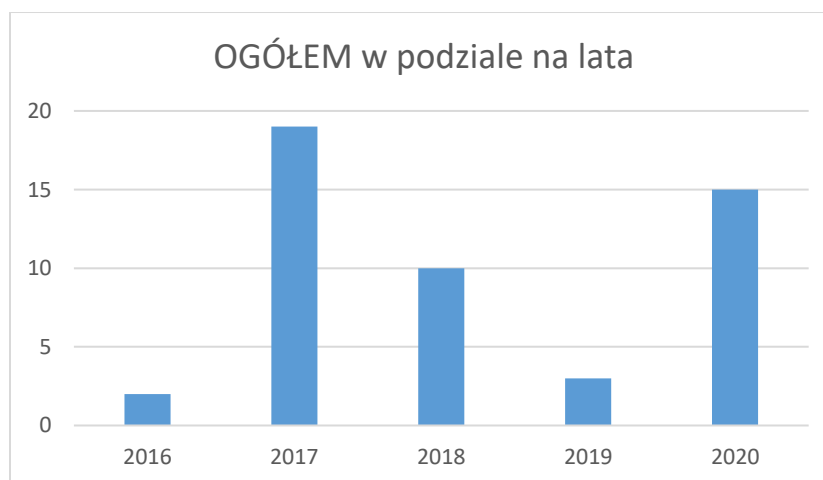
ii. Wnioski dotyczące poszukiwania dobra kultury wyprowadzonego niezgodnie z prawem i ustalenia tożsamości posiadacza/dzierżyciela

Zmiany w ujęciu rocznym wskazują na stały spadek w latach 2016–2018 z 14 przypadków do mniej niż 5 oraz wzrost w roku 2019 (20) i 2020 (19).

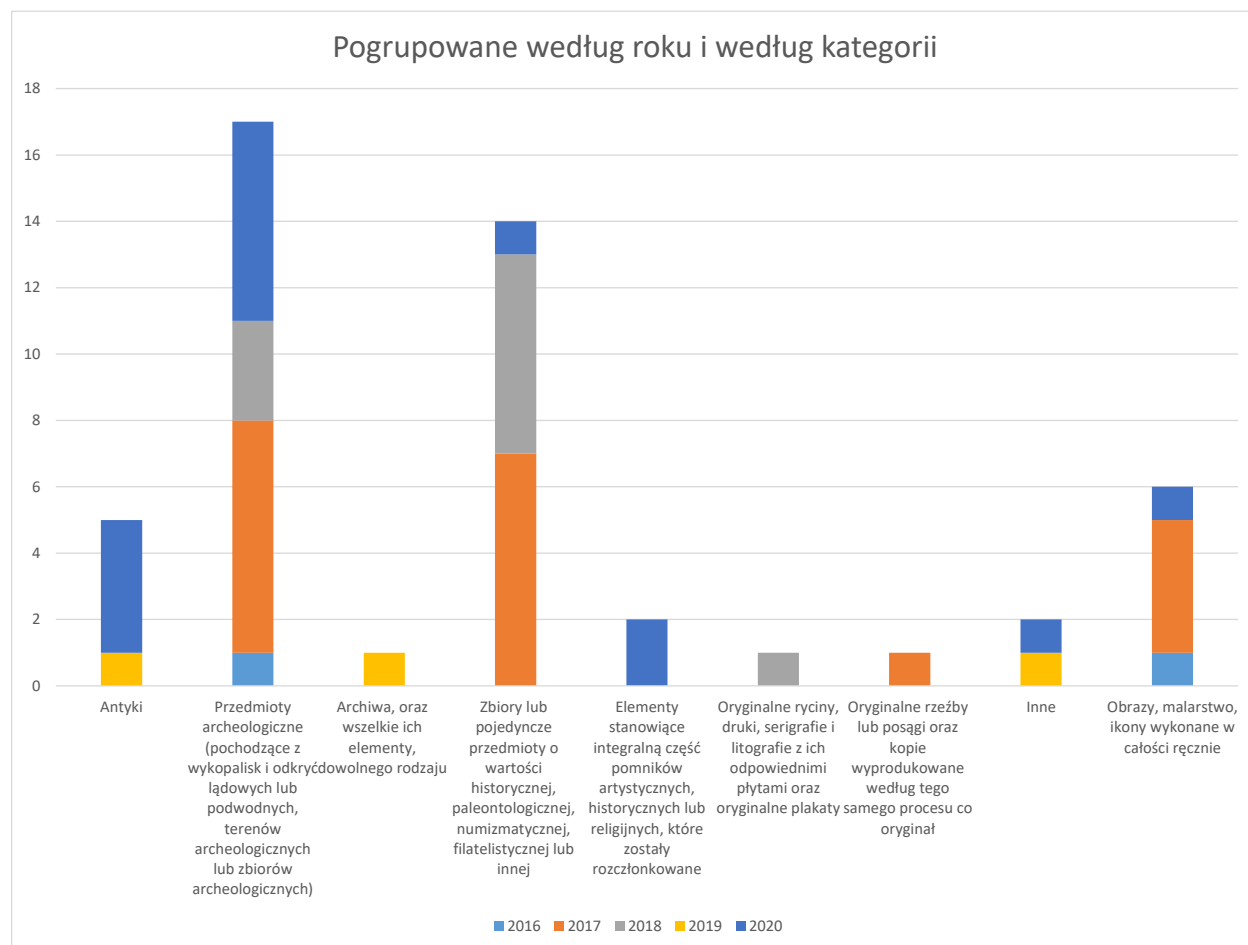

Powiadomienia najczęściej dotyczyły następujących kategorii: „oryginalne rzeźby lub posągi oraz kopie wyprodukowane według tego samego procesu co oryginał” (25) oraz „obrazy, malarstwo, ikony wykonane w całości ręcznie” (21). Liczba powiadomień dotyczących innych dóbr kultury we wszystkich przypadkach wynosiła mniej niż 5.

iii. Powiadomienie o znalezieniu dobra kultury wprowadzonego niezgodnie z prawem

Liczba powiadomień gwałtownie spadła od roku 2017 (19) do roku 2019 (3), a następnie gwałtownie wzrosła w 2020 r. (15).

Dwie kategorie, które się wyróżniają, to przedmioty archeologiczne (pochodzące z wykopalisk i odkryć lądowych lub podwodnych, terenów archeologicznych lub zbiorów archeologicznych) (17) oraz zbiory lub pojedyncze przedmioty o wartości historycznej, paleontologicznej, numizmatycznej, filatelistycznej lub innej (14).

iv. Powiadomienie o wniesieniu roszczenia o zwrot

Od 2016 r. w systemie IMI zarejestrowano 6 powiadomień o wniesieniu roszczenia o zwrot i 1 powiadomienie wycofano (2 powiadomienia dotyczyły przedmiotów archeologicznych, 1 – zbioru monet, 1 – książek i 1 – dzieła w tworzywie sztucznym/rzeźby).